

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/32/2023
Identifikačné číslo spisu:	1116206343
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1116206343.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkýň 1/ D. K., narodenej XX. L. XXXX, K. E. X. F. XXX/X, 2/ E. K., narodenej XX. F. XXXX, K. E., X. F. XXX/X, zastúpené spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Bratislava, Heydukova 12, IČO: 47 234 318 proti žalovanej Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s., Bratislava, Dostojevského rad 4, IČO: 00 151 700, o náhradu nemajetkovej ujmy vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 20C/37/2016, o dovolaní žalobkýň proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2022 sp. zn. 7Co/60/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyniam 1/ a 2/.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 20C/37/2016-245 zo 6. októbra 2020 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu vo výške 10 000 eur a žalobkyni 2/ sumu vo výške 7 000 eur, v lehote do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku; vo zvyšku žalobu zamietol; žalobkyniam 1/ a 2/ priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %; uložil žalovanej zaplatiť na účet Okresného súdu Bratislava I súdny poplatok za žalobu vo výške 642 eur v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku.

1.1. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 2, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania považoval za preukázané a medzi stranami nesporné, že dňa 16. augusta 2014 došlo k dopravnej nehode, kde vodič motocykla Honda 1100 CRB, ev. č. E-XXXAI, Q. Q. neprispôsobil rýchlosť jazdy svojím schopnostiam, vlastnostiam motocykla, stavu a povahe vozovky, pri strate smerovej stability vyšiel z cesty a zišiel na pole, pričom pri nehode utrpela jeho spolujazdkyňa, poškodená F. K., dcéra žalobkyne 1/ a sestra žalobkyne 2/ závažné poranenia, následkom ktorých v uvedený deň zomrela. Motocykel bol v

časе nehody povinne zmluvne poistený u žalovanej a dopravná nehoda jej bola riadne ohlásená. Za uvedené konanie bol vodič motocykla rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky, sp. zn. 3T 22/2015 zo 16. marca 2015 uznaný vinným z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. h) Trestného zákona a odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 2 roky s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 3 roky a zákaz činnosti viesť motorové vozidlá po dobu 3 roky. Žalobkyne si v spore uplatňovali nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do ich súkromia, každá vo výške 50 000 eur. Odsúdený Q. Q. bol životný partner poškodenej, neoprávnené zasiahol do práva žalobkyní na ochranu osobnosti, keď pri ním zavinennej dopravnej nehode zomrela jeho spolujazdkyňa F. K., dcéra žalobkyne 1/ a sestra žalobkyne 2/. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že k usmrteniu dcéry žalobkyne 1/ a zároveň sestry žalobkyne 2/ došlo, keď mala nebohá 28 rokov. Úspešne ukončila štúdium na vysokej škole, zamestnala sa ako administratívna sila, mala dlhoročného priateľa s ktorým si plánovala založiť rodinu, pomáhala matke aj sestre. V kontexte uvedeného súd prvej inštancie považoval uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za opodstatnený. Pri posudzovaní primeranosti jej výšky zdôraznil, že sa jednalo o závažnú a nezvratnú ujmu na právach žalobkyní na ochranu ich súkromia. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňa 1/ obe dcéry sama vychovávala a mali spolu úzky vzťah, boli si vzájomne oporou. Po zamestnaní sa nebohá aj finančne prispievala matke a sestre, ktorá sa zamestnala až v máji 2014 a dovtedy ju finančne podporovali matka so sestrou, pričom nebohá mala so žalobkyňou 2/ veľmi dobrý súrodenecký vzťah, pomáhala jej a radila. Je potom samozrejmé, že neočakávaná a náhla smrť dcéry a zároveň sestry pre žalobkyne predstavovala citelný zásah do sféry ich súkromného a citového života. Súd prvej inštancie sa však stotožnil s argumentáciou žalovanej, že v prípade žalobkyní nejde o totožný blízky vzťah s nebohrou. Napriek blízkosti vzťahov sa v prípade vzťahu matka - dcéra a sestra - sestra nejedná o rovnakú úroveň vzťahov a rovnaké zadostučinenie pre obe žalobkyne by nenapĺňalo požiadavku primeranosti a spravodlivosti náhrady. Z dokazovania nepochybne vyplynulo, že žalobkyne boli s nebohrou v častom kontakte a mali sa rady, avšak prisvedčil argumentácii žalovanej, že zrejme netrávili spolu všetok voľný čas, keďže nebohá mala svoju vlastnú domácnosť a priateľa, na ktorom aj podľa výpovede žalobkyne 2/ veľmi lípla. Ako dôvodnú súd prvej inštancie vyhodnotil aj argumentáciu žalovanej spochybňujúcu výšku finančného príspevku nebohej na domácnosť žalobkyní, ktorý žalobkyňa 1/ vyčíslila na cca 200-250 eur mesačne. Zosnulá mala pritom aj svoju domácnosť a výdavky na byt, ktorý s priateľom splácali. Súd prvej inštancie pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v rámci použitia princípu proporcionality, porovnal výšku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy aj v iných obdobných veciach, pričom podotkol, že priznaná výška nemajetkovej ujmy nemusí byť rovnaká, ale nesmie byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu. S poukazom na rozhodovaciu prax všeobecných súdov v obdobných veciach považoval za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy pre žalobkyňu 1/ vo výške 10 000 eur a pre žalobkyňu 2/ vo výške 7 000 eur, ktoré priznané sumy považoval za primerané a postačujúce s prihliadnutím na okolnosti danej veci, ako aj závažnosť zásahu do osobnostnej sféry žalobkyní. Na základe uvedených dôvodov preto v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s § 262 v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. septembra 2022 sp. zn. 7Co/60/2021 zamietol návrh žalobkyní na prerušenie konania; potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti; žalovanej priznal proti žalobkyniam nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd skonštatoval správne zistený skutkový stav, ako aj správne právne posúdenie súdom prvej inštancie. Zároveň sa stotožnil aj s jeho odôvodnením. Na doplnenie a v rámci vysporiadania sa s odvolacími námietkami uviedol, že smrťou dcéry/sestry žalobkyní pri dopravnej nehode bolo zasiahnuté do práv na ochranu osobnosti žalobkyní a to práva na súkromie a rodinný život ako najbližších rodinných príslušníkov, v dôsledku čoho bola narušená celistvosť ich rodiny. Žalobkyne stratili možnosť viesť s ňou súkromný a rodinný život a sú od jej smrti ochudobnené o túto sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov, o stratu radostí s ňou prežívaných. Protiprávnym konaním vinníka dopravnej nehody tak prišlo k nezvratnej deštrukcii týchto medziľudských, ale najmä rodinných väzieb tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobkyní, a tým k zásahu do ich osobnostných

práv. Takto vzniknutá trauma je zo životov žalobkýň za daných okolností prakticky neodstrániteľná. Smrť ako absolútna a nenahraditeľná strata predstavuje sama o sebe závažný zásah do práva na ochranu osobnosti, pričom spôsobuje ťažké psychické rozpoloženie a v prípade fungujúcej rodiny má za následok dlhotrvajúcu nemožnosť vyrovnat' sa so stratou blízkeho človeka napriek plynutiu času. Je preto nepochybné, že morálne zadosťučinenie, vrátane odsúdenia vinníka dopravnej nehody v trestnom konaní za daných okolností nie je postačujúce, a je teda prípustné priznať žalobkyniam náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v súlade s § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.

2.2. K výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že i napriek tomu, že jej výška je stanovená voľnou úvahou súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy, s prihliadnutím na proporcionálne a spravodlivé zadosťučinenie, ktorého výška má byť primeraná, považoval priznané sumy súdom prvej inštancie za dostatočné. Poznamenal, že pri zachovaní proporcionality, výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Rozhodujúcim je preto zvažovanie individuálnych skutkových okolností prípadu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v prípade vzťahu matka - dcéra a sestra - sestra nejde o rovnakú úroveň vzťahov a rovnaká výška zadosťučinenia pre obe žalobkyne by nenaplnila požiadavku primeranosti a spravodlivej náhrady. Odvolací súd skonštatoval, že i keď v danom prípade ide nepochybne o závažnú ujmu, ktorá žalobkyniam vznikla v súvislosti s úmrtím ich dcéry/sestry, priznaná náhrada musí odzrkadľovať konkrétne a preukázané okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, medzi ktoré možno zaradiť aj intenzitu kontaktu so zomrelou, finančnú odkázanosť pozostalých na príjme zosnulej a pod. Preukázanie značnej, vyššej intenzity takýchto väzieb odôvodňuje aj priznanie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy. Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že pozostalým sa dostalo zadosťučinenia vo forme ospravedlnenia formou účinnej ľútosti od pôvodcu zásahu, ktorá okolnosť má predpoklady do určitej miery zmierniť následky spôsobenej ujmy. Následne odvolací súd s poukazom na rozhodnutia všeobecných súdov v skutkovo obdobných veciach a porovnaním priznanej výšky v jednotlivých prípadoch, ako aj citujúc nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 288/2017 ustálil, že priznané náhrady nemajetkovej ujmy sú v rozmedzí 5 000 - 40 000 eur. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd považoval priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy za primeranú, zohľadňujúcu okolnosti danej veci, životnú úroveň v krajine a nepredstavujúcu ani prostriedok neprípustného obohacovania, prípadne likvidácie. Priznaná výška je preto spôsobilá kompenzovať vzniknutú ujmu v zmysle jej zmiernenia na spravodlivom a konkrétnymi východiskami a závermi zdôvodnenom základe.

2.3. K porovnaniu finančných náhrad priznávaných na základe iných právnych predpisov, odvolací súd dodal, že výška odškodnenia podľa iných predpisov môže byť iba vodítkom pre priznávanie náhrady nemajetkovej ujmy na základe povinného zmluvného poistenia. Nemožno však striktné vychádzať z predpokladu, že zákonom stanovené náhrady sú dolnou hranicou pri určovaní výšky náhrady aj v iných prípadoch. Odškodnenie pozostalých pri úmrtí v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania alebo pozostalých osôb poškodených násilnými trestnými činmi totiž vychádza z posudzovania odlišných kritérií ako je tomu v danej veci a navyše ide o tzv. pozitívny záväzok štátu voči občanovi. Do úvahy nemôže prichádzať ani stanovenie výšky odškodnenia podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, keďže ide o prípady škody spôsobenej činnosťou alebo nečinnosťou orgánov verejnej moci. Súd prvej inštancie správne zohľadnil predovšetkým rozhodovaciu činnosť súdov v obdobných veciach náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s úmrtím pri dopravnej nehode, pričom vychádzal z kritérií, ktoré bolo pre daný prípad potrebné aplikovať a to závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo v súlade s § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd na záver poznamenal, že súd prvej inštancie v kontexte celého obsahu odôvodnenia napadnutého rozsudku zjavne však chybné uviedol, že žalobkyniam je potrebné priznať vyššiu náhradu ako je odškodnenie v zmysle zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. Dodal, že uplatnené argumenty a tvrdenia neboli relevantné pre zmenu záverov, ku ktorým dospel súd prvej inštancie. Z uvedených dôvodov rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti ako vecne správny potvrdil v súlade s § 387 ods. 1 a 2 CSP. O nároku na náhradu odvolacieho konania rozhodol v súlade s § 396 ods. 1 v spojení 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v odvolacom

konaní v súlade s § 255 ods. 1 CSP.

2.4. Návrh na prerušenie konania a predloženie veci Súdnemu dvoru Európskej únie ohľadom aplikácie čl. 12 ods. 2 smernice Rady č. 2004/80/ES z 29. apríla 2004 zamietol s prihliadnutím na rozhodovaciu prax v obdobných veciach, zohľadnenie skutkových okolností danej veci a výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy .

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu - potvrdzujúcemu zamietavému výroku a súvisiacemu výroku o trovách konania podali dovolanie žalobkyne (ďalej len „dovolateľky“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietali nedostatočné a presvedčivé odôvodnenie napadnutého rozhodnutia. Argumentovali tým, že z jeho rozhodnutia nie je zrejmé ako sa odvolací súd vysporiadal s rozhodnutiami iných súdov v obdobných veciach, v ktorých bola priznaná vyššia náhrada nemajetkovej ujmy. Prečo neboli tieto rozhodnutia zohľadnené pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v adekvátnej výške. Ďalej z odôvodnenia nevyplýva, ako odvolací súd zohľadnil kvalitu a výšku životnej úrovne, keď nepoukázal na žiadny ukazovateľ, pričom bolo povinnosťou odvolacieho súdu v súlade s čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) vysporiadať sa s podstatnými argumentmi a uplatnenými námietkami stranou v spore. V tejto súvislosti podotkli, že síce stanovenie výšky náhrady je vecou voľnej úvahy súdu, táto úvaha však musí byť odôvodnená a musí mať základ v zistenom skutkovom stave, aby priznaná kompenzácia nebola vnímaná z ich strany ako svojvoľná.

3.1. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu v rámci dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľky považovali za dosiaľ nevyriešenú otázku aspoň rámcových kritérií pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, založenej na skutkovom stave, ktorý je predmetom tohto sporového konania, čo zapríčiňuje nejednotný prístup všeobecných súdov k určeniu konkrétnej sumy. Kým otázka pasívnej legitímácie poisťovne je po rozsudku Súdného dvora Európskej únie vo veci A. O. proti J. X. vedená pod sp. zn. C-22/12 bola vyriešená rozhodovacou praxou s pozitívnym výsledkom v prospech poistených a osôb poškodených dopravnou nehodou, k otázke výšky nemajetkovej ujmy je nevyhnutné, aby zaujal právny názor Najvyšší súd Slovenskej republiky, nakoľko je rozhodovacia prax všeobecných súdov v ustálení konkrétnej sumy divergentná. Podľa názoru dovolateľiek je preto nevyhnutné, aby boli stanovené kritéria relevantné pre ustálenie konkrétnej primeranej sumy. V tejto súvislosti navrhli, aby sa odvolací súd vysporiadal s nasledujúcimi právnymi otázkami: (i) Aké hľadiská treba mať na zreteli pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinnej zmluvného poistenia za duševné útrapy spôsobené pozostalým, za narušenie ich emocionálnych vzťahov, za zásah do ich súkromného a rodinného života v súvislosti s usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode, na ktoré musia súdy rozhodujúce o tomto nároku prihliadať; (ii) Majú sa zohľadňovať pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia aj majetkové pomery škodcu/poisteného; (iii) Má sa zohľadňovať pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia náhrada priznávaná na základe iných hmotnoprávných predpisov upravujúcich odškodňovanie sekundárnych obetí; (iv) Čo má pozostalým odčiniť, resp. akú funkciu plní náhrada priznávaná v súlade s § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri usmrtení blízkej osoby. Pokiaľ by boli už tieto otázky rozhodovacou praxou zodpovedané, dovolateľky vymedzili ďalšiu otázku týkajúcu sa konkrétneho rozsahu nároku a to (v) akú náhradu nemajetkovej ujmy modifikovateľnú zákonnými a judikátórnymi kritériami je možné považovať v prípade najbližších osôb (manžel, rodičia, deti) za základnú čiastku za zásah do osobnostných práv a za znehodnotenie citových vzťahov medzi pozostalými a blízkou osobou usmrtenou pri dopravnej nehode. K tejto otázke poukázali na inšpiratívne závery vyplývajúce z rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky z 19. augusta 2018 sp. zn. 25Cdo/894/2018, Rc85/2019, z ktorého relevantnú časť citovali. Podľa ich názoru odvolací súd síce správne použil právnu normu, ale ju nesprávne aplikoval na zistený skutkový stav, pretože priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je založená na objektívnych a rozumných dôvodoch z dôvodu neposúdenia po právnej stránke výšky náhrady komplexne. K porovnaniu náhrady nemajetkovej ujmy sekundárnych obetí poukázali na primeranosť nemajetkovej ujmy aj v kontexte s inými právnymi predpismi, pri ktorých úhradu realizuje štátny orgán určený zákonom napr. za smrť v dôsledku

pracovného úrazu alebo choroby z povolania manžel/manželka 46 485,40 eur, nezaopatrené dieťa 23 242,70 eura a za smrť v dôsledku násilného trestného činu 50-násobok minimálnej mzdy vo výšky 17 600 eur. Podotkli, že uvedené sumy vyjadrujú len základný rámec, prostredníctvom ktorého Slovenská republika plní pozitívny sociálny záväzok voči občanovi. V kontexte uvedeného preto nepovažovali za správne, aby sa v súkromnoprávnom vzťahu nepribližovala náhrada nemajetkovej ujmy ani ku hranici súm, ktoré uhradza štát pozostalým osobám. Ďalej poukázali na úhradu realizovanú komerčnými poisťovňami, či zodpovednou osobou napr. pri zanedbaní zdravotnej starostlivosti v rozsahu od 30 000 do 100 000 eur a pri dopravných nehodách od 20 000 do 50 000 eur. Napokon poukázali na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 5. decembra 2017 sp. zn. III. ÚS 288/2017 publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 46/2017 v znení právnej vety: „Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady. Zdôraznili, že úlohou súdu je poznať vlastnú judikatúru a teda aj iných senátov toho istého súdu a zohľadňovať ju bez ohľadu na to, či na ňu samotné strany sporu poukázali (III. ÚS 289/2017). Zároveň položili otázku v čom je doživotná trauma spôsobená žalobkyniam menej závažná oproti prierahom v konaní, že si vyžadovala priznanie nižšej náhrady (vi). Napokon dôvodili, že pri úvahách o odškodnení mal odvolací súd prihliadať aj na čiastky priznávané za telesné (duševné) zranenia. Poukázali na odškodňovanie pri náhradách za bolestné a za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle zákona č. 437/2004 Z. z. o náhradách za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov. Tvrdili, že priznané náhrady nemajetkovej ujmy v danom prípade nepokrývajú poškodenie duševného zdravia a zároveň zničenie morálneho, citového, sociálneho puta žalobkyní s nebohrou dcérou/sestrou, ako aj za ich traumy zapríčinené do budúcnosti. S ohľadom na uvedenú argumentáciu považovali za dôvodné stanoviť také kritéria, aby rozhodovacia prax vedela pružne reagovať na akúkoľvek kauzu súkromnoprávných subjektov a podľa závažnosti zásahu stanoviť náhradu nemajetkovej ujmy spôsobeným následkom. Dodali, že úmrtie dieťaťa je pre rodičov z emocionálnej stránky mimoriadne traumatizujúcou udalosťou, citujúc právny záver vyplývajúci z nálezu Ústavného súdu Českej republiky z 22. decembra 2015 sp. zn. I. ÚS 2844/14. Navrhli zrušiť napadnutý rozsudok v jeho napadnutej časti a vec mu vrátiť na ďalšie konanie alternatívne zmeniť a vyhovieť žalobe v celom rozsahu. Uplatnili si plnú náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania.

4. Žalovaná podané dovolanie nepovažovala za dôvodné. Vo vyjadrení uviedla, že skutočnosť, že priznané náhrady nie sú podľa predstáv žalobkyní neznamená, že tieto by neboli primerané okolnostiam, ktoré boli zistené v rámci súdneho konania z výpovedí žalobkyní. Rozhodovanie v sporoch o náhradách nemajetkovej ujmy je založené na výpovediach pozostalých, na ich tvrdeniach, na dôkazoch, ktoré k svojim tvrdeniam predložia, resp. rozporoch, ktoré sú v rámci ich výpovedí v konaní zistené, a je potom vecou súdu, ako následne na základe zistených skutočností posúdi výšku nemajetkovej ujmy. Podotkla, že nie je povinnosťou súdu zdôrazňovať, prečo nepriznal uplatnenú výšku. Navyše samé žalobkyne neuviedli, prečo žiadali práve náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 50 000 eur, pričom nerozlišili, že nejde o rovnocenné vzťahy matky k dcére a sestry k dcére. Nesúhlasila ani s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uviedla, že položené otázky už boli zodpovedné rozhodovacou praxou, preto nie je dôvod, aby sa dovolací súd s nimi opätovne zaoberal. Za nedôvodnú považovala žalovaná aj piatu otázku, ktorá podľa jej názoru presahuje rámec danej veci, ako aj rámec úpravy CSP. Dodala, že súdy pri určovaní konkrétnej výšky náhrady za spôsobenú ujmu zohľadňujú primeranosť k iným finančným kompenzáciám, ale najmä prihliadajú napr. na osobu pozostaleho, na doterajšie väzby so zomrelým, na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, na závažnosť následkov, ktoré vznikli pozostalému v súkromnom živote, na závažnosť následkov, ktoré viedli pozostaleho v spoločenskom uplatnení.

5. Žalobkyne repliku k vyjadreniu žalovanej nepredložili.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia

pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

8. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

9. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

12. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutie spravodlivosti).

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

15. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľky namietali

nedostatočné a nepresvedčivé odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, z dôvodu nevysporiadania sa s nimi uvádzanými argumentmi, poukazujúc na jednotlivé úvahy súdu, ktoré nepovažovali za spĺňajúce minimálne požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia.

16. Z odôvodnenia uvedeného odvolacím súdom v bodoch 16. až 28. vyplýva, že odvolací súd v podstatnom rozsahu vychádzajúc z dostatočne zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie považoval za nesporné, že žalobkyne sa v spore domáhali náhrady nemajetkovej ujmy od žalovanej vo výške 50 000 eur z titulu neoprávneného zásahu do práv na ochranu osobnosti, ktorý im bol spôsobený zavineným konaním Q. Q. ako vinníka dopravnej nehody zo 16. augusta 2014, v dôsledku ktorej došlo k usmrteniu F. K., dcéry žalobkyne 1/ a sestry žalobkyne 2/. Taktiež bolo nesporné, že žalovaná bola v čase škodovej udalosti poisťovateľom vozidla, ktoré viedol vinník, ktorým bola dopravná nehoda spôsobená. Žalobkyne si uplatnili priamo nároky proti žalovanej v súlade s § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. Odvolací súd skonštatoval, že smrťou dcéry/sestry žalobkyní pri dopravnej nehode bolo zasiahnuté do práv na ochranu osobnosti žalobkyní a to práva na súkromie a rodinný život ako najbližších rodinných príslušníkov, v dôsledku čoho bola narušená celistvosť ich rodiny. Žalobkyne stratili možnosť viesť s ňou súkromný a rodinný život a sú od jej smrti ochudobnené o túto sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov, o stratu radosti s ňou prežívaných. Protiprávnym konaním vinníka dopravnej nehody tak prišlo k nezvratnej deštrukcii týchto medziľudských, ale najmä rodinných väzieb tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobkyní, a tým k zásahu do ich osobnostných práv. Takto vzniknutá trauma je zo životov žalobkyní za daných okolností prakticky neodstrániteľná. Smrť ako absolútna a nenahraditeľná strata predstavuje sama o sebe závažný zásah do práva na ochranu osobnosti, pričom spôsobuje ťažké psychické rozpore a v prípade fungujúcej rodiny má za následok dlhotrvajúcu nemožnosť vyrovnáť sa so stratou blízkeho človeka napriek plynutiu času. Je preto nepochybné, že morálne zadosťučinenie, vrátane odsúdenia vinníka dopravnej nehody v trestnom konaní za daných okolností nie je postačujúce, a je teda prípustné priznať žalobkyniam náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy, s prihliadnutím na proporcionálne a spravodlivé zadosťučinenie, ktorého výška má byť primeraná, považoval odvolací súd priznanú sumu určenú súdom prvej inštancie za dostatočnú. Poznamenal, že pri zachovaní proporcionality, výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Rozhodujúcim je preto zvažovanie individuálnych okolností prípadu. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že v prípade vzťahu matka - dcéra a sestra - sestra nejde o rovnakú úroveň vzťahov a rovnaká výška zadosťučinenia pre obe žalobkyne by nenaplnila požiadavku primeranosti a spravodlivej náhrady. Odvolací súd skonštatoval, že i keď v danom prípade ide nepochybne o závažnú ujmu, ktorá žalobkyniam vznikla v súvislosti s úmrtím ich dcéry/sestry, priznaná náhrada musí odzrkadľovať konkrétne a preukázané okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, medzi ktoré možno zaradiť aj intenzitu kontaktu so zomrelou, finančnú odkázanosť pozostalých na príjme zosnulej a pod. Preukázanie značnej, vyššej intenzity takýchto väzieb odôvodňuje aj priznanie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy. Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že pozostalým sa dostalo zadosťučinenia vo forme ospravedlnenia prejavu účinnej ľútosti od pôvodcu zásahu, ktorá okolnosť má predpoklady do určitej miery zmierniť následky spôsobenej ujmy. Následne odvolací súd s poukazom na rozhodnutia všeobecných súdov v skutkovo obdobných veciach a porovnaním priznanej výšky v jednotlivých prípadoch, ako citujúc nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 288/2017 ustálil, že priznané náhrady nemajetkovej ujmy sú v rozmedzí 5 000 - 40 000 eur. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd považoval priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy za primeranú, zohľadňujúcu okolnosti danej veci, životnú úroveň v krajine a nepredstavujúcu ani prostriedok neprípustného obohacovania, prípadne likvidácie. Priznaná výška je preto spôsobilá kompenzovať vzniknutú ujmu v zmysle jej zmiernenia na spravodlivom a konkrétnymi východiskami a závermi zdôvodnenom základe. K porovnaniu finančných náhrad priznávaných na základe iných právnych predpisov, odvolací súd dodal, že výška odškodnenia podľa iných predpisov môže byť iba vodítkom pre priznávanie náhrady nemajetkovej ujmy na základe povinného zmluvného poistenia, nemožno však striktné vychádzať z predpokladu, že zákonom stanovené náhrady sú dolnou hranicou pri určovaní výšky náhrady aj v iných prípadoch. Odškodnenie pozostalých pri úmrtí v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania alebo pozostalých osôb poškodených násilnými

trestnými činmi totiž vychádza z posudzovania odlišných kritérií ako je tomu v danej veci a navyše ide o tzv. pozitívny záväzok štátu voči občanovi. Do úvahy nemôže prichádzať ani stanovenie výšky odškodnenia podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, keďže ide o prípady škody spôsobenej činnosťou alebo nečinnosťou orgánov verejnej moci. Súd prvej inštancie správne zohľadnil predovšetkým rozhodovaciu činnosť súdov v obdobných veciach náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s úmrtím pri dopravnej nehode, pričom vychádzal z kritérií, ktoré bolo pre daný prípad potrebné aplikovať a to závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo v súlade s § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd na záver poznamenal, že súd prvej inštancie v kontexte celého obsahu odôvodnenia napadnutého rozsudku zjavne však chybné uviedol, že žalobkyniam je potrebné priznať vyššiu náhradu ako je odškodnenie v zmysle zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. Dodal, že uplatnené argumenty a tvrdenia neboli relevantné pre zmenu záverov, ku ktorým dospel súd prvej inštancie“.

17. V kontexte uvedeného dovolací súd uvádza, že odôvodnenie uvedené najmä v bodoch 16. až 28. v spojení s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie v celom jeho rozsahu spĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami, aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Vysporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami, odvolacím súdom možno považovať za dostatočné aj v zmysle § 387 ods. 3 CSP.

18. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010). Je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

19. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP (R 24/2017). Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľkám znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatury ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06). Odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ

rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizovateľné základné právo strany sporu na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

20. Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) stabilne judikuje, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, zároveň však nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Španielsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

21. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd z obsahu spisu a ani z procesného postupu odvolacieho súdu nezistil, že by konanie bolo zaťažené vadou zmätočnosti, ktorá by mala mať za následok porušenie procesných práv dovolateľiek a s tým spojeného ich práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru, preto prípustnosť a ani dôvodnosť dovolania uplatneného v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je daná.

22. Podľa § 421 ods.1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom, rozhodovaná rozdielne.

23. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

24. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

25. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

26. Dovolací súd posudzujúc prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods.1 CSP v súlade s § 432 CSP dospel k záveru, že otázky súvisiace s posúdením primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy s prihliadnutím na závažnosť spôsobenej ujmy a individuálnych skutkových okolností sú rozhodovacou praxou odvolacieho súdu ustálené (bod. 3.1 uvedené pod (i) a (ii)). V rámci dovolacieho prieskumu preto posudzoval, či napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu pri stanovení výšky

priznanej náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP (R 83/2018, R 71/2018, čl. 2 ods. 1 a čl. 3 Základných princípov CSP).

27. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

28. Podľa § 13 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

29. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že Občiansky zákonník v § 13 ods. 2 za určitých podmienok poskytuje možnosť priznať fyzickej osoby zadosťučinenie v peniazoch, ktorého hranicu nevymedzuje. Určenie výšky zadosťučinenia v peniazoch je predmetom voľnej úvahy súdu. Súd je povinný vychádzať z okolností za ktorých k ujme došlo, ako aj zo závažnosti vzniknutej ujmy, s prihliadnutím k sledovanému cieľu t. j. primerane s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu do osobnosti fyzickej osoby. Z uvedeného vyplýva, že aj pri určení výšky relatívnej satisfakcie musí byť zohľadnená predovšetkým satisfakčná funkcia priznávanej peňažnej sumy, ktorá má zaistiť zmiernenie nemajetkovej ujmy vzniknutej na osobnosti postihnutej fyzickej osoby. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je rozhodujúca úvaha súdu, ktorá samotná podlieha hodnoteniu. Zákonom stanovenými kritériami sú závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu do osobnostných práv fyzickej osoby došlo.

30. Z rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že nastolené otázky súvisiace s posúdením primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch boli riešené napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/139/2011, 7Cdo/215/2020, 7Cdo/73/2021, R 3/2022, R 29/2001.

31. Z rozsudku najvyššieho súdu z 30. októbra 2012 sp. zn. 4Cdo/139/2011 vyplýva, že „pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka zakotvuje taxatívne dve kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy, čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Pričom vždy musia byť zisťované okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne, napríklad, aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyusťujúcej do neoprávneného zásahu. Druhé kritérium a to okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila, napr. či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel. Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Osobné a majetkové pomery škodcu nemajú priamy vplyv na priznanú výšku nemajetkovej ujmy. Súd musí pritom však vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľné konkrétne hľadiská. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať je ohraničená výškou navrhovateľom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejmá zo žalobného návrhu. V danom prípade bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za smrť blízkej osoby (dcéry) rodičom každému z nich vo výške 15 000 eur a súrodencom každému z nich vo výške 2 000 eur, zohľadnením straty dieťaťa, ktorá je pre rodiča vždy mimoriadnym zásahom do jeho súkromného a rodinného života. Ďalej spolužitie v spoločnej domácnosti, poskytovanie vzájomnej starostlivosti, blízky citový vzťah, lebo

sa jednalo o dcéru, ktorá bola hybnou silou ich domácnosti“.

32. V uznesení najvyššieho súdu z 31. januára 2022 sp. zn. 7Cdo/215/2020 k otázke stanoveniu kritérií pre rozhodovaciu súdnu prax, najvyšší súd poukázal na to, že „stanovenie kritérií nie je celkom možné v podmienkach samotného dovolacieho prieskumu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Jadro nastoleného problému je možné primárne riešiť skôr v oblasti zákonodarnej činnosti zmenou zákona, ako prostredníctvom súdno-aplikačnej praxe (m. m. sp. zn. 7Cdo/204/2018)“.

33. V uznesení najvyššieho súdu z 30. júna 2022 sp. zn. 7Cdo73/2021 k otázke výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, najvyšší súd uviedol, že „je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej konkrétnej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé jedno rozhodnutie o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady. Pokiaľ účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP je zo širších hľadísk to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ ešte dovolacím súdom nevyriešenej právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je na mieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky, akou je určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk na určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy postupujú totiž sudy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrvávajú na určitých striktných hraniciach. V takto individualizovanom rámci určovania konkrétnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy, zovšeobecnenie ani neprichádza do úvahy, keďže rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať a vyčísliť“.

34. V uznesení najvyššieho súdu z 31. marca 2022 sp. zn. 7Cdo/252/2021, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022 najvyšší súd prijatím judikátu pod R 3/2022 v znení v prvej vety judikoval „právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla“.

35. Napokon z prijatého judikátu R 29/2001 vyplýva právna veta v znení: „Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení tejto výšky musí súd prihliadať aj na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorý neoprávnený zásah spôsobila“.

36. Nadväzujúc na prezentované právne závery vyplývajúce z rozhodovacej praxe dovolacieho súdu k vymedzeným otázkam uvedeným v bode 3.1. pod (i) až (ii), sa dovolací súd konajúci v danej veci stotožnil. Navyše konštatuje, že napadnutým rozhodnutím sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pokiaľ pri stanovení výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zohľadnil blízky príbuzenský a citový vzťah rodiča a dieťaťa, súrodencov navzájom, vážny zásah do ich súkromného a rodinného života, spojený s pocitom smútku a bolesti z dôvodu nenapraviteľnej emocionálnej ujmy. Zohľadnením rozhodovacej činnosti, ako aj porovnaním priznávaných súm náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdmi nižších inštancií možno dospieť k záveru, o primeranosti priznanej výške pre žalobkyňu 1/ v sume 10 000 eur a pre žalobkyňu 2/ v sume 7 000 eur, s prihliadnutím na individuálne skutkové okolnosti danej veci. V kontexte uvedeného dovolací súd považuje za potrebné dodať, že závery súdov nižšej inštancie sú výsledkom komplexného posúdenia a vyhodnotenia skutkových okolností preskúmvanej veci v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z § 191 CSP, s ktorým zisteným skutkovým stavom je dovolací súd viazaný v súlade s § 442 CSP. Vzhľadom na uvedené dôvody, preto prípustnosť a ani dôvodnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je daná.

37. K ďalším vymedzeným otázkam uvedeným v bode. 3. 1. pod (iii) a (iv) v znení: (iii) Má sa zohľadňovať pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia náhrada priznávaná na základe iných hmotnoprávných predpisov upravujúcich odškodňovanie sekundárnych obetí; (iv) Čo má pozostalým odčiniť, resp. akú funkciu plní náhrada priznávaná v súlade s § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri usmrtení blízkej osoby; v čom je doživotná trauma spôsobená žalobkyniam menej závažná oproti prierahom v konaní, že si vyžadovala priznanie nižšej náhrady; dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP v spojení s čl. 11 ods. 1 až 3 Základných princípov CSP, posudzujúc dovolanie aj podľa jeho obsahu a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (IV. ÚS 15/2021, I. ÚS 336/2019), v rámci dovolacieho prieskumu skúmania procesnej prípustnosti posudzoval, či od vyriešenia vymedzených otázok záviselo rozhodnutie vo veci samej.

38. Predmetom konania v preskúmvanej veci boli nároky na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uplatnené v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy je dosiahnuť vyváženosť miery ujmy na hodnotách ľudskej dôstojnosti s konkrétnym finančným vyjadrením náhrady takej nemajetkovej ujmy dosiahnuť účinne vyváženie a zmiernenie nepriaznivého následku neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby. Ide o samostatný nárok, ktorého právna úprava vyplýva z § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, z čl. 8 ods. 1 Dohovoru a z čl. 19 ods. 2 ústavy. Náhrada nemajetkovej ujmy plní satisfakčnú funkciu, zmyslom ktorej je zaistenie zmiernenia nemajetkovej ujmy vzniknutej na osobnosti postihnutej fyzickej osoby. Nepredstavuje nárok na náhradu škody.

39. Odškodňovanie nároku na náhradu škody napríklad spojenej s ublížením na zdraví a sťažení spoločenského uplatnenia, z titulu choroby z povolania alebo z pracovného úrazu, či nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu, sú samostatnými nárokmi na náhradu škody upravenými hmotnoprávnymi predpismi a založenými na iných zákonných predpokladoch. Otázka konkurencie uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a nároku na náhradu škody nebola v danej veci otázkou, od riešenia ktorej by záviselo rozhodnutie vo veci samej.

40. Do úvahy neprichádzalo ani posúdenie prípustnosti dovolania vo vzťahu k otázke uvedenej pod (vi) V čom je doživotná trauma spôsobená žalobkyniam menej závažná oproti prierahom v konaní, že si vyžadovala priznanie nižšej náhrady. Súd v sporovom konaní je viazaný žalobným návrhom, vymedzením skutkových okolností stranou v spore. Zohľadnenie vlastnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka v súlade s čl. 2 ods. 1 a 2 Základných princípov CSP, v porovnateľných prípadoch neznamena ich porovnanie v prípade priznávania primeraného zadosťučinenia na základe iných dôvodov a právnych predpisov.

41. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd dovolanie žalobkýň odmietol ako neprípustné v súlade s § 447 písm. c) CSP vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu uplatnenému podľa § 420 písm. f) CSP a k dovolaciemu dôvodu uplatnenému v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Z dôvodu nevymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 431 až 435 CSP, dovolací súd dovolanie vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu uplatnenému podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odmietol v súlade s § 447 písm. f) CSP.

42. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v dovolacom konaní, ktorej priznal nárok na ich náhradu proti žalobkyniam v plnom rozsahu v súlade s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie v súlade s § 262 ods. 2 CSP.

43. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok